

**R.D. Iacobi Marchantii, Pastoris Et Decani Covviniensis
SS. Theolog. Professoris, Rationale Evangelizantivm**

Marchantius, Jacobus

Coloniae Agrippinae, 1661

Lectio 26. Recapitulatio brevis & epilogus eorum quæ dicta sunt, pro die
Natalis Domini Transeamu usque Bethleem, & videamus verbum quod
factum est, quod fecit Dominus, ostendis nobis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56372)

Fides & charitas paulatim languescunt.

2. Non plures salvandos licet venisset initio, si consideremus conditionem hominum, quia tunc pauci erant homines ad suscipiendam eius doctrinam, & pauci qui eius gratia & presentia fruerebantur, aut quibus Evangelium vel ab ipso, vel a discipulis posset praedicari. Deinde paulatim fides & charitas languerent, quia haec est hominum conditio. Nam videmus in Ecclesia primitiva, homines paulatim a fervore declinasse. Videmus & initio mundi Dei cognitionem & morum honestatem statim capisse languere, & deficere. Videmus & in religionibus, quomodo paulatim deficient a primo fervore. Sic ergo brevi tempore, & in paucis hominibus fervor fidei durasset, & genere humano propagato, fides illius mysterii obcurata jam foret.

Convenientissimo itaque tempore Christus venit: Venit enim velut in medio saeculorum, tanquam communis Salvator, iuxta illud: Opus tuum, in medio annorum vivifica illud. In medio annorum captivitas, & peregrinationis nostrae, notum fecit Dominus salutare suum: quod non est intelligendum praecise (nam sic scirent diem iudicii, saltem Angeli) sed morali quadam ratione. Et proprie loquendo, in scriptura illud dicitur in medio quod est inter extrema, licet non sint aequalia. Non ergo plane in initio venit, nec omnino in fine, sed ut in medio, ut plurius modis omnes salventur. Primo aliqui salvati sunt, per fidem venturi, 2. Alii per finem praesentis. 3. Alii per fidem praeteriti Pro quo etiam nota, quod triplex est perfectio, juxta D. Thom. perfectio naturae, gratiae, & gloria.

Perfectio naturae fuit in principio saeculorum. Perfectio gloriae erit in fine. Perfectio gratiae media est inter utramque. Ideo Christus per quem gratia facta est, circa medium saeculorum venit, ut communis Salvator. Nec deest differri in finem omnino saeculi, quia jam mores omnino corrupti forent, fides amissa, & animi desperatione fracti. Quod facile creditur, qui corruptionem morum in lege naturae & scriptura, cum ad fines suos devenerunt, consideraverit. Tempus tamen novi testamenti aliquando dicitur finis saeculorum. Nis sanus in quos fines saeculorum de venerunt. In novissima diebus erit praeparatus mens dominus Domini: Et tunc novissima hora est. Quae omnia dicuntur, quia hoc tempore data est lex ultima, & completae Prophetiae, estque ultima aetas mundi. Habet enim mundus sex aetates juxta S. Augustin. Prima aetas, ab Adam usque ad diluvium. 2. A diluvio usque ad Abraham. 3. Ab Abraham usque ad David. 4. A David usque ad captivitatem Babylonicam. 5. Ab illa captivitate usque ad Christum. 6. A Christo usque ad finem mundi.

Haec licet diuturnior sit, censeatur una, quia durat semper eadem Ecclesia, eadem forma regiminis, eadem gratiae communicatio, eadem lex, idem Sacerdotium.

1. Joan. 2. Dicitur Et hoc tempus, Novissima hora, comparatione ad aeternitatem, ad quam mille anni sunt

tanquam dies hellebrae quae praeterit. Quidam S. Hugo, conjurans daemones, inquit Hugo, cum interrogabat in persona oblesae, quando cecidisset de Caelo? Respondit. Heri. Cui ille: Mentiris, inquit, Pater mendacis. At daemon. Cur me arguis mendacis? Si scires aeternitatem, totum tempus a constitutione mundi unam horam reputares.

Porro, opportunissimo Tempore Christum venisse docet D. Bern. his verbis: Sapienter disposuit opportunus Sapia, ut iam magis esset necessarium, tunc primo missum afferret auxilium: nam lux divina totius aetate tempore erat, abundante iniquitate, refriguerat charitas: iam venit, non apparebat Angelus: non loquebatur. Propheta, resurrexerat animi velus desperatione viti, praenimia hominum obstinatione. At ego, ait spiritus, tunc dixit, ecce venio. Sic sic, dum medium silentium tenerent omnia, omnipotens sermo tuus Domine, a regalibus sedibus venit. Etc.

Hinc tempus quo Christus venit, dicitur Plurimodo tempore. 1. Quia erat tempus illud opportunum, quo debebant impleri divinae promissiones. 2. Quia tunc debebant impleri Prophetiae visiones. 3. Quia debebant impleri omnes figurae & caeremoniae legales. 4. Quia illo tempore debebat dari plenitudo gratiae, & donorum spiritualium. Denique, quia & illo tempore debebant impleri iustitiae Angelorum, & restaurari iniuria, siue quae in caelis, siue quae in terris sunt.

LECTIO XXVI.

Re. apitularia septem vocum.

Orto tandem Christo, & carne nostravestito, Turtur Ecclesiae gementi & suspiranti possumus dicere illud Isaie in Cantico, Christi adventum haec vox est: plenum concernente: Exultate & laudate habitatione Sion, quia magnus in medio tui Sanctus Israel, accipit. Quasi dicat: iam completa sunt desideria tua, iam Isai. 12. Deipromissa cernere potes, vottique tuis frui, & dicere: Ego autem in Domino gaudio habeo, & exultabo Abac. 3. in Jesu Salutaris meo. Potes jam & illud occinere: Isai. 117. Benedictus qui venit in nomine Domini, Deus Dominus: & illuxit nobis, Transi in Bethleem & vide verbum quod factum est, quod fecit Dominus, & ostendit nobis: Ibi convertit planctum in gaudium tibi, & confidit sacum tuum, iudicium tristitiae, dum induit sacum mortalitatis tuae, ut te circumvestiret indumento salutis, veste laetitiae, & immortalitatis tuae podere.

Primo itaque sile gemitu, o Turtur, nam desiderium illud tuum impletum est, quo primum te in clamantem audivimus: O Sapientia quae ex ora Altissimi prodisti, a fine usque ad finem astingens fortiter, sua vitaeque dispositione omnia, veni ad docendum nos viam prudentiae. Transi in Bethleem, & ibi agnosce Sapientiam Patris, quae ex mente & corde ejus processit, ibi ostendit quale sit cor, & quam benigna erga te voluntas ejus. Ibi incipit quomodo inchoat Sapientia mysterium illud magnum

redemptionis & salutis nostrae. Nec desinet, donec ad finem illud perducat attingens fortiter, disponens suaviter, admirabili consilio suo, sed amabili tibi, fortiter pro se, suaviter pro te tibi quoque docet viam prudentiae, sed non illius quae est de terra, quam exquisierunt filij Anan negotiatores terreat; illius quae est de caelo, quam didicit in sinu Patris. & haec quidem prudentiae via quam docere venit, illuc reducit hominem, unde traxit imaginem. Denique, ibi docet contemptum saeculi, odium peccati, pauperatis & humilitatis viam amorem Dei, speique alterius saeculi: quae omnes sunt prudentiae viae, quibus ad aeternitatem beatam pertingunt, & ad diuinam fruitionem. Unde ibidem inelamantem audire potes. *Non declinetis ad dextram, neq. ad sinistram, haec est via ambulata in ea.* Hoc foenum, hoc panniculi, hoc praetep, hoc laeryma, & vagitus ejus omnibus inelamant. Qui ergo habet aures audire, audiat. Qui habet pedes, in Bethleem celesti gressu transeat. Qui habet oculos aperiat, & videat verbum quod factum est, quod fecit Dominus. Qui habet cor, aperiat ut adamat filium & Sapientiam patris cordis. Qui habet sinu & brachia, excipiat, & amplectatur parvulum cum lactia. Qui linguam habet, in ejus laudes eam effundat. Qui habet animam, illi totam cum omnibus suis potentis & facultatibus consecret.

Deut. 5.

2. Vocis resumptio

Micha. 5.

Abac. 3.

Tertia vox Turris.

populorum, super quam continebunt Reges os suum, quem gentes dispcebuntur. Veni ad liberandum nos, iam noli tardare. Transi in Bethleem, & tibi apparebit eorum te Radix Jesse, Christus scilicet de progenie & domo David, de Virgine Maria à Jesse & Davide per regiam stirpem, originem ducente. Ideo enim in Bethleem ortus est, quia haec est civitas David, ejus regia stirpe nobilitata, sed magis nativitate ejus qui est radix Jesse & Davidis illustrata.

O sola magnarum Virtutum Major Bethleem, cui consig. p. Ducem salutis oculis Incorporatum viget.

Transi ergo in Bethleem, & ibidem agnosce quomodo is quem tot votis exoptabas, & ad vocabas, jam in praetepio saecens, ve in ulnis matris recumbens, positus sit in signum populorum. Nam & Paillo, ibus ad adorandum eum per Angelos missis dicitur. *Et hoc vobis signum, in venturo infantem Luc. 2. p. n. m. involutum & positum in praetepio.* Quale vobis signum? Utique in signum divini & inestimabilis in nos amoris, in signum & exemplar nostrae imitationis in signum paupertatis, obedientiae, & humilitatis ab omnibus pio mentis intuitu bene contemplandam, perfecte imitandum. En & Reges & populi ad hoc signum accurrent, & Reges continebunt os suum, acratissimum istud divino-humananae naturae mysterium sacro silentio admittentes, honorantes, adorantes: exultantes cum gaudio, quod jam tandem advenerit, qui tamdiu expectatus, & tot desiderijs & votis vocatus, nimum tardasse videbatur. Adora ergo cum illis sacro silentio parvulum illum qui in signum omnibus est positus. Pone illum ut signaculum super cor tuum, & super brachium tuum, ut semper memineris amoris tibi per eum exhibiti. Pone illum ut signum ad quod omnia tua desideria, omnes tuos affectus perfecte diligendo dirigas, in quo ut amoris centro quiescas.

Quarto iste gemitum, o Turtur, quia quartum desiderium tuum adimpletum est, quo inelamantem te audivimus. O Clara David, & sceptrum domus Israel: qui aperis & nemo claudit, claudis & nemo aperit. Veni & tunc vinculum de domo carceris, solentem in tenebris & umbra mortis. Transi in Bethleem, & vide verbum quod factum est, quod fecit Dominus, & ostendit nobis. En adest is qui gerit clavem David, & sceptrum domus Israel, nam hic est de quo Propheta: *Parvulus natus est nobis, & filius datus est nobis, & factus est principatus super humerum ejus, & vocabitur nomen ejus Admirabilis, Consiliarius, Deus Fortis, Pater futuri saeculi, Princeps pacis.* factus utique est principatus super humerum ejus, quia jam ab ortu & infantia in humeris suis crucem gettare coepit: jam in spiritu in illa se infans offert Patri sacrificio matutino, vel perij, hoc est in sine vite suae consummando. Nec quiescet ardore desiderij, donec figat crucis vexillum, victoriarum suarum & principatus signum, regni sui sceptrum,

Luc. 2.

4. Vocis Turturis

Isai. 9.

in monte filia Sion, ac in cordibus ac frontibus
 storum subditorum. Jam advenit cum clave my-
 stica, qua nobis aperiat intellectum, & nos introdu-
 cat ad notitiam mysteriorum à seculis abscondito-
 rum, quã etiam nobis aperiat fontem gratiæ antea
 signatum & obseratum, ut de aqua vitæ abundan-
 ter bibamus. Jam enim inchoatur illud: *Haurietis
 aquas in gaudiis de fontibus Salvatoris.* Jam Cisterna
 patet in Bethleem, ad quam olim suspirabat David.
 Ibi fons salutis, ibi aquæ siloë fluent cum silentio,
 his qui appropinquare voluerint, & os aperire ad
 sugendum de rivulis aquarum viventium, in confi-
 deratione juncti affectus pio tot mysteriorum hic
 adimpletorum. Jam etiam clave suã aperire venit
 Puer natus carcerem, ut educat vincitum de umbra
 mortis, hominem scilicet jam quatuor millibus an-
 norum in vinculis clamantem. Venit utique ejus
 vincula dissolvere, & ideo ad nostrum ipse carcerem
 descendit, ad nostræ carnis ergastulum perso-
 nali ter venit.

Isa. II.

5. Vox
Turturii

Quinto, siste gemitum, O Turtur, quia adimple-
 tum est quantum tuum desiderium, quo inclaman-
 tem te audivimus. O Oriens Splendor lucis æternæ. *Et
 sol justitiæ, veni & illumina sedentes in tenebris. Et
 umbra mortis.* Transi in Bethleem, & vide Verbum
 quod factum est, quod fecit Dominus, & ostendit
 nobis. En adest ibi cuius Oriens est nomen ejus; is
 qui Splendor est Patris ab æterno, & in tempore
 Splendor Matris, ex utero Mariæ, ut Lux & Splen-
 dor egrediens sine læsione, sine corruptione: sicut
 sidus radium, Virgo proferi Filium, pari forma Neque
 sidus radii, neque, Virgo Filio sic corrupta. Transi, in-
 quam, in Bethleem; ibi adest is qui visitavit nos O-
 riens ex alto per viscera misericordiæ, ut illuminet
 eos qui in tenebris & in umbra mortis sedent, ad
 dirigendos pedes nostros in viam pacis. Nam & lux
 de celo copioralis in ejus Nativitate refluxit, Sym-
 bolumque fuit lucis spiritualis, quæ advenit. & Popu-
 lus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam,
 habitantibus in regione umbra mortis, lux orta est eis.
 Existimatur enim terra sese aperuisse, & radium
 prænunciam ad inferos usque præmisisse, ut illumi-
 naret dormientes in Domino. Transi in Bethleem,
 & agnosce novum Solem reflexentem, qui radios
 sursum ac deorsum, dextrorsum quoque, & sinistrorsum
 ex aunc facit. Sursum quidem factus radijs latti-
 ficat Angelos, deorsum latti ficat animas in pene-
 tralibus terræ, in limbo & purgatorio in tenebris
 delitescentes. Dextrorsum latti ficat eos qui hic ju-
 sti ipsam expectabant. Sinistrorsum eos qui in Pec-
 catis hærebant. Accede & illuminaberis, & facies
 tua non confundetur.

Isaia 9.

6. Vox
Turturii

Sexto, siste gemitum O Turtur, quia sextum tuum
 desiderium est adimpletum, quo inclamantem
 te audivimus: O Rex gentium, & desideratus earum
lapis, angularis, qui facit utraque unum. Veni &
 salva hominem, quem de limo formasti. Transi in Be-
 thleem, & vide Verbum quod factum est: quod fecit
 Dominus, & ostendit nobis. En ibi Rex gentium

in scæno: en palatium est stabulum, thronus est præ-
 sepium, comitatus est nobilis bos & asinus, regalis
 purpura & diadema corona est mortalitatis nostræ
 quã coronavit cum Mater sua in die Nativitatis nostræ
 Omnes gentes qualcumque fecerint, venient &
 adorabunt coram te Domine, & glorificabunt no-
 men tuum, adorabunt coronam & sepium tuum
 & jam adimplebitur desiderium earum, desiderium
 que collium æternorum. Transi in Bethleem, ibi
 demissus est, & abscissus sine manibus lapis de monte,
 lapis angularis totius ædificij spiritualis. En currit
 uterque populus, Judæus & Gentilis, Pastores ex
 Judæis, Reges ex Gentibus tamquam murus dup-
 lex, in hoc angulari lapide conjungendus in unam
 Ecclesiam, unam civitatem, unum regnum, unum
 ædificium æternum, quod per fidei, spei, charitatis
 cæmentum est agglutinandum. Adest igitur Rex
 vester, properate, o gentes! Adest lapis angularis,
 accedite, o lapides vivi, ut coadificemini. Adest
 qui salvat hominem, quem de limo formavit, assu-
 mendo ad seipsum limum, conjungendo lumen æ-
 ternitatis suæ limo mortalitatis nostræ. Accede er-
 go homo de humo, & agnosce quod limus sis, & non
 sis superbius, agnosce etiam quod Deo junctus sis, &
 non sis ingratus.

Psal. 85.

Bern. ser.
de Nat.

7. Vox
Turturii

Postremo, siste gemitum: O Turtur, quia postre-
 mum tuum desiderium est adimpletum, quo inclaman-
 tem te audivimus: O Emmanuel, Rex & legislator
 noster, expectatio gentium, & Salvator earum; Veni
 ad salvandum nos Domine Deus noster, Transi in Be-
 thleem, & vide Verbum quod factum est, quod fe-
 cit Dominus, & ostendit nobis. Ecce ibi adest Em-
 manuel, Noster Deus, & Nobiscum Deus. Ecce ibi
 Verbum caro factum est, & ostensum in scæno &
 presepio, & vidimus gloriam ejus gloriam quasi
 Unigeniti à Patre, decantantibus Angelis, annun-
 ciantibus corlis. Ecce tabernaculum Domini cum
 hominibus, & ipse populus ejus erunt, & ipse Deus cum
 eis erit coram Deo. Jam dicere tibi licet: Ecce Deus
 ipse Salvator meus, fiducialiter agam, & non time-
 bo. Exulta ergo & lauda, O habitatio Sion, O Eccle-
 sia sancta, quia magnus in medio tui sanctus Israel,
 magnus ut Emmanuel, magnus ut Rex, magnus ut
 Salvator, magnus ut Sanctus & Sanctificator; &
 quidem magnus Israel, hoc est, populo videnti
 Deum, & agnoscenti cum Adornat thalamum tuum,
 O Sion, ut recipias Emmanuelem tuum. Prepara
 cordis tabulas, in quibus Legifer legem scribat a-
 moris. Occurre Salvatori tuo, & clama: Benedictus
 qui venit in nomine Domini. Occurre Deo tuo, Re-
 gi & Sanctificatori; & dic: Deus ipse es tu. & exal-
 tabo te, Confitebor tibi, quia factus es mihi in salu-
 tem.

Joann. 1.

Apoc. 21.

Isaia 10.

Psal. 127.

TRA.